

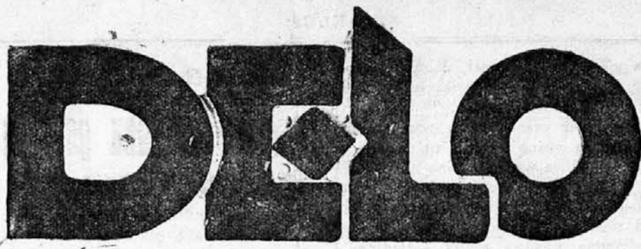
IZHAJA VSAK ČETRTEK

Table with subscription rates: Narodna, Italija, Inozemstvo, Lir, etc.

Posamezni izvod 25 cent.

Uredništvo in upravnštvo: Trst v, Via Udine 33. III.

Trst, 1. julija 1926. — Leto VII. - šte. 270.

Glasilo Komunistične stranke Italije

Buržuazija se zamam trudi, da bi ostala pri življenju. — Svojo zgodovinsko vlogo je dovršila.

Kmečke razmere

V zadnjem času se opaža, da se je začelo komunistično časopisje resno zanimati za kmečke razmere in tudi krajevno pretresati položaj posameznih pokrajin.

Mi nismo imeli v tedanjem socialističnem časopisju niti enkrat priliko čitati članka, ki bi se nanašal na kmečke razmere. In če je tudi slučajno bil, je bil zelo površen, tako da ni izval nobenega zanimanja med kmečkimi delavstvom.

Kaj se stori pri nas za kmečki stan, je zelo lahek odgovor. Imamo priliko opazovati dan za dnevom.

napredovalo v tem kratkem času vlade delavca in kmeta.

Od vseh, ki so se podali v Sovjetsko Rusijo, nam je najbolj razločno in natančno opisal razmere v Sov. Rusiji poslanec Miglioli. Ta človek je bil voditelj skrajne levice v italijanski ljudski stranki (Partito popolare) pred prihodom Mussolinija na vlado.

Tukaj ni nič pretvorjenega in podkupljenega, ker kdor pozna delovanje poslanca Migliolija v prid kmečkih množic v naši državi, bo vedel, da tega moč ni mogoče prevariti in tudi ne podkupiti.

Kaj se stori pri nas za kmečki stan, je zelo lahek odgovor. Imamo priliko opazovati dan za dnevom.

Nov vojni pohod proti Z.S.S.R.

Naslednji članek je spisal sodr. Zinoviev za list «Workers Weekly» (Delavski tednik) osrednjega glasila Angleške Kom. stranke.

Vlada konservativcev je započela novi vojni pohod proti Sovjetski zvezi. Prva «ablag» — od Anglije Zvezi S. S. R. poslana nota glede podpiranja generalne stavke s strani strokovnih organizacij Sovjetske Unije je samo začetek tega. Ta «ablag» nota je šele «smodnik za puškin užgalnik».

Bilo je večkrat rečeno, da je zunanja politika nadaljevanje notranje politike. V poteku vseh zadnjih let je bil pritisk angleških konservativcev proti Sovj. Uniji v ozki zvezi s pritiskom, ki so ga izvajali med «lastnim» delavstvom.

Kaj se očita Sovj. Rusiji? Očitajo se ji to, da so ruski delavci dali svojim angleškim bratom tiste podpore, ki jo morajo dati in jo dajajo (čeprav v manjšem obsegu kot delavci Sovj. Unije) delavci vseh ostalih dežel.

Vinar za vinarjem je bil nabiran denar po delavnicah in tovarnah. Vsak prispevek je bil točno zabeležen v časopisih Sovj. Unije. V nekaterih slučajih so delavci žrtvovali celo dno mesto njenejega četrtega dela, kot so določile strokovne organizacije.

Vsi znaki kažejo, da so gospodje konservativci na potu objaviti nove falsifikate, fabricirane dokumente, pisma itd. Delavstvo mora zganiti javno mnenje proti tem falsifikatorjem. Thomasi, MacDonaldi, Bevin in družba, ki so ravnarji izdali «njih» delavce bodo gotovo ob tej priliki mirne duše izdali tudi Sovj. Unijo, ako bodo konservativci spravili zadevo v ostro krizo.

Kar se je napravilo v Sovjetski Rusiji za kmeta, to ni več obljuba, ampak gola resnica in se ne da več zanikati. To so imeli priliko konstatirati razni meščanski gospodje, ki so se podali v Rusijo, da vidijo, če je res kaj resnice na vsem tem, kar prinaša meščansko časopisje iz raznih držav.

Kar se je napravilo v Sovjetski Rusiji za kmeta, to ni več obljuba, ampak gola resnica in se ne da več zanikati. To so imeli priliko konstatirati razni meščanski gospodje, ki so se podali v Rusijo, da vidijo, če je res kaj resnice na vsem tem, kar prinaša meščansko časopisje iz raznih držav.

Temeljni interesi Sovj. Unije so enaki interesom celokupnega internacionalnega — tedaj tudi angleškega proletariata. Vedno širše mase delavcev celega sveta — neglede kateri organizaciji ali stranki pripadajo — pripoznavajo to resnico spričo protikomunistične agitacije, ki jo vršijo agentje buržuazije med delavstvom.

Politični pregled

Angleški rudarji vstajajo v boju

Konservativci se na vse načine trudijo, da bi preprečili javnost, da podpihuje na stavko Sovj. Rusija. To pričajo razni strupeni napadi njih prvakov proti prvi delavski kmetijski državi.

Rudarji se pa nič ne zmenijo za trud angleške buržuazije, da bi prikazala javnosti njih borbo za kruh, kot spletkarije inozemstva in vstajajo v značko v stavki. Mesec dni so že v borbi, brez zaslužke. Da ne bi bili angleški socialdemokrati tako nesramno izdali angleškega delavstva bi bila stavka rudarjev danes gotovo že končana in kapitalisti bi ne tako trdovratno strajkali na zahtevi znižati dno in podaljšati delovni urnik.

Vlada skuša na vse mogoče načine, da bi rešila ta spor, seveda vedno bolj v interesu delodajalcev. Te dni je bil sprejet v parlamentu zakonski načni za upeljav osemurnega delovnega časa v rudnikih. S tem je bila uzakonjena ena izmed zahtev delodajalcev. Rudarji vstajajo na prvotnem stališču in rešitev spora med rudarji in delodajalci je vsled tega še daleč.

Med Španijo in Francijo

Vlada huda razpoka glede Maroka, ki so ga po dolgem boju zopet zasedle. Glavni točki spora tvori zahteva Španije naj se Abd-el-Krime smatra kot bandita in ne vojnega ujetnika in naj ga Francija izroči nji. Francija o tem neče slišati. Drugo točko «nesoglasja» tvorijo razne interesirane sfere v zasedenem Maroku, ki jih bi vsaka rada imela.

Francija dobila vlado

Briand je sestavil novo vlado. Za finančnega ministra je bil imenovan Cailaux. Ta je izjavil, da so potrebni «energični ukrepi za ureditev francoskega gospodarstva. Razvidno je, kdo bi občutil take «energične» ukrepe če jih buržuazni minister izraza. Briandov gabinet s Cailaux-om, reakcionarcem pa še ni dovolj na garancija francoski visoki financii in industriji. Po najnovejših vesteh bi ti radi vrgli tudi današnjo vlado in pripravili drugo kombinacijo, ki naj bi bila še reakcionarnejša od sedanjega.

Jugoslavija.

Razen zakulisnih bojev, ostritve spora v Radikalni stranki in agitacijskih shodov se je zadnje dni politično življenje pečalo za takozvanimi belgrajskimi in netunskimi konvencijami, sklenjenimi v znak prijateljstva med Jugoslavijo in Italijo.

Del javnosti, ki sledi opoziciji je protestiral proti odobrenju s strani skupščine, teh dogovorov. Vršili so se protestni shodi in sklepale protestne resolucije. V skupščini so za sprejetje konvencij glasovali radikalni in radičevci (akoravno je od poslednjih pričakoval odpor); proti je bila celokupna opozicija. Posebno nek poslanec te poslednje je ostro nastopil proti sprejetju.

TURŠKA

Zarota proti Kemal-paši

Časopisi poročajo o napadu na Kemal pašo v Smirni. Napadli so ga baje neki opozicijski poslanci, neki rezervni, castnik in dva najeta roparja. V kolikor so sedaj znane podrobnosti, ni povoda za domnevo, da gre pri napadu za to, da se vpostavi zopet sultanat.

Dunajski socialdemokrati in dogodki 15. junija 1919.

V zgodovini dunajskega revolucionarnega delavstva bodo ostali junjski dnevi 1919., v trajnem spominu. 15. junija, dan junastva, v katerem so poskusili avstrijski delavci upostaviti diktaturo proletariata, je kri proletarskih borec pri spopadu z oboroženo silo, v trenutku, ko so komunisti prešli k zasedbi poslopja policijske direkcije, v obliki škropila dunajski tlak.

Letošnjega junija je preteklo sedem let po teh dogodkih, ki so vtisnjeni z zlatimi črkami v zgodovini avstrijskega revolucionarnega delavstva. Avstrijska Komunistična stranka je napovedala letos številne shode po vseh industrijskih središčih in na deželi, da proletariatu obra-

zloži pomen revolucionarnega poskusa 1. 1919, ki se je po nesramnem izdajstvu socialdemokratov, tako žalostno končal.

Da se praznuje na primeren način spomin padlih junjskih bojev, je določil Centralni odbor Avstrijske Komunistične stranke, da se postavi spomenik na skupen grob junjskih proletarcev, ki so žrtvovali življenje za revolucijo. Modeliranje spomenika, ki bo izvršen s strani znanega revolucionarnega kiparja, sodr. Fischhauer-ja, je bilo izpostavljeno na shodih. Avstrijski proletariat je bil povabljen naj prispeva s prostovoljnimi deneski, k stroškom za spomenik na grob proletarskih junakov, na glavnem dunajskem pokopališču.

Kot je v onem času Osrednji delavski svet, pod uplivom in vodstvom socialdemokracije podcenjeval junjski poskus dunajskega delavstva — tako tudi glavni tajnik Druge Internationalne, skuša na vse načine preprečiti, da se postavi spomenik s strani Komunistične stranke na grob padlih. V spomenici naslovljeni na mestni magistrat (oddelek uprave pokopališč), nekdanji predsednik Osrednjih delavskih svetov, socialdemokrat Fritz Adler, protestira proti komunističnemu načrtu glede upostavitve spomenika na grob padlih 1. 1919. Najbolj ga peče, da bi nosil spomenik naš znak — srpa in kladiva. Dalje hoče — kot pravi v omenjeni spomenici — pridržati vso pravico oskrbovanja groba in tudi postavitve spomenika, ker je Osrednji delavski svet — po njegovem mnenju poklican, da se s tem peča.

Mesto srpa in kladiva bi naj stal napis «žrtve 15. junija 1919.», poleg imena padlih. Tedaj ne «padlim proletarskim junakom» ampak «žrtvam bi socialdemokratski vodje postavili spomenik.

Nemški referendum

19. junija je nemški proletariat oddal skoro 16 milijonov glasov za razlastitev nemških knežjih družin. Da bi se bilo imenovane družine razlastilo je bilo treba dobiti za razlastitev približno 20 milijonov glasov. Ker je glasovalo za le 16. milijonov, ostanejo bivše nemške vladarske dinastije v posesti vsega svojega na Nemškem se nahajajočega imetja. Da bodo naši čitatelji na jasnem, povemo še, da je proti razlastitvi glasovalo le okrog 500 tisoč volilcev. Ostali državljani se glasovanja niso udeležili.

Ker se ni doseglo potrebnih 20 milijonov glasov za razlastitev, je meščansko časopisje po vsem svetu zapelo zmagoslavno pesem. In je veselo, da je komunistična nakana ponesrečila. Tudi slovensko in hrvatsko narodno časopisje se je pridružilo veselju ostalega meščanskega časopisja. Slovenski kmet in delavec sta sedaj, hvala bogu, lahko zadovoljna in mirno lahko spita. Nemškim knezom ne bo treba delati in nihče ne bo jim jemal težko prisluženih milijonov in gradov. Zraven veselja ima slovensko narodno časopisje še pogum trditi, da brani koristi slovenskega ljudstva. V resnici je peto kolo v boju za obrambo imetja nemških knežjih družin. Kaj so morda nemške knežje dinastije slovensko ljudstvo? To ravnajo, a slovenskim narodnim mogočtem so bližje in bolj pri srcu nego interes slovenskega ljudstva.

No, mi priznamo radi, da bi bil dan grd zgled ako bi se bilo doseglo potrebnih 20 milijonov za razlastitev. Zato pa ne pozabimo da je bilo oddanih za razlastitev skoro 16 milijonov t. j. 4 milijone več nego se je poprej doseglo glasov za referendum in mnogo več nego je dobil glasov sedajni predsednik nemške republike Hindenburg. Poleg tega je bila le mestnemu proletariatu zajamčena svoboda da je smel protest glasovati. In res odpade največji odstotek glasov na mesta in zlasti na velika mesta. Na deželi je vladal teror, ki so ga monarhistične in reakcionarne stranke organizirale s pomočjo vladnih organov. Razširjalo se je vest, da vlada ne bo priznala glasovanja tudi če bi bilo oddanih za razlastitev 20 milijonov glasov in v boju je posegal sam predsednik republike s tem da je pustil objaviti pismo, ki ga je poslal prijatelju in v kojem je glasovanje sploh grajal.

Gibanje za razlastitev knežjih družin je organizirala nemška komunistična stranka. Temu gibanju so se koj pridružile široke plasti proletarskih in malo-meščanskih slojev in so prisilile socialdemokracijo, da se ni glasovanju in gibanju uprla. Ti proletarski in malo-meščanski sloji so koj razumeli, da se tu ne gre za kako malenkostno finančno marveč za principijelno vprašanje. Posledni temu prepričanju so šli v boj. Niso zmagali, a dali so buržuaziji misliti. Meščansko časopisje pač poje hozano, med vrticami svojih člankov pa prizna, da je 16 milijonov glasov velika reč in da je reč strašna ako se pomisli, da so bili ti milijoni glasov oddani na komunistični predlog.

In to kljub vsemu terburju, kljub vsem lažem, kljub vsemu državnemu aparatu, ki je hotel zmago delavnega ljudstva preprečiti. Zakaj priznati je treba, da se je taktika bratske nemške komunistične stranke to pot popolnoma obnesla. Če ni prodrla s predlogom o razlastitvi, je položila trd temelj enotni fronti delavnega ljudstva. Izkazalo se je, da je enotna fronta možna in, ako je pravilno aplicirana, zelo koristna. Ob tej priložnosti je tudi odkrito pokazalo kot nezadostno sredstvo ljudskega glasovanja. To sredstvo je pač kulminacija meščanske demokracije. Ali vsa demokracija postane navadna laž dokler je mogoče vplivati gospodarsko na volice na način, da volice ni več prost odkrito svoje mnenje pokazati. Zato je bilo to glasovanje za ves nemški proletarijat zelo poučno. Nemški proletarijat je dejansko zmagal. Zato ker je dosegel 16 milijonov glasov in zato ker ve da brez terorizma bi se bilo doseglo tudi več nego 20 milijonov. In z vsemi temi glasovni odraslimi državljani ne more nič.

Na Francoskem je tista buržuazija, ki se sedaj veseli delavskega «poraza», razlastila svoje plemiče takoj ko je v zela državne vajeti v roke. Plemstvo ni bilo nikdar izbirčno in sredstvih ko se je šlo, da si nagradi imetje. Le v meščanski demokraciji zaljubljena socialdemokracija učni proletarijat, da se mora pri takih vprašanjih posluževati demokratičnih metod, ki so se v buržuazijem režimu povsod izjalovile.

No, z glasovanjem 19. junija je bil na Nemškem storjen prvi korak do enotne

fronte. To je zanas velike važnosti. Zato s tem glasovanjem se boj ni končal marveč je šele pričel in se bo torej nadaljeval. Do zmage, ki nam ne more uti. Zakaj glasovanje samo je povedalo, da je za enotno fronto možnost dana in da so sile, ki slede komunistični proletarski avantgardi izredno močnejše nego se je mislilo. Ako tudi se ljudsko glasovanje ni posrečilo, ostane volja do boja, do zmage.

Male vesti

Iz Zveze S. S. R. Otvoritev nove elektrarne

Dne 16. maja je bila v Erivanu (Kavkaz) slavnostno otvorjena nova hidroelektrična centrala. Pri slavnosti otvoritvi so bili prisotni člani zakavkaska vlade.

Ta elektrarna bo dajala 5.600 konjskih sil in bo oddajala električno silo ki bo gonila stroje v vseh tovarnah in zavodih mesta Erivana, a ravnatoko bo dajala tok za vso razsvetljavo. Poleg tega se bo tok uporabljal pri napravah, službeih za umetno namanjanje polja.

SOVJ. RUSIJA NAKUPILA STROJE ZA IZDELAVO LOKOMOTIV.

Vlada Z. S. S. R. je odkupila od znane nemške firme «Rheinmetall» stroje, s katerimi je mogoče izdelati letno 500 najmočnejših lokomotiv. Cena — 7 in pol milijonov zlatih mark — se bo poravnala v petih letih. Stroji bodo nameščeni v Ukrajinski Soc. Sovj. Republikli.

Marks in strokovne organizacije

Ko je Marx prišel do prepričanja, da se more uničiti kapitalistični red le s pomočjo onega razreda, ki je v njegovem uničenju zainteresiran in da je v buržuazni družbi proletarijat tak razred, ki ga vsi pogoji njegovega obstoja tirajo na pot boja proti kapitalizmu, je začel študirati zgodovino proletariata.

Iz kaksnih elementov se tvori delavski razred, kakšne so historične (zgodovinske) predpostavke njegovega oddeljevanja od drugih razredov buržuazne družbe, kako se to oddeljevanje vrši, v kaksnih formah (oblikah) se vrši proces njegovega organiziranja v poseben razred s posebnimi razrednimi interesi? Ko je Marx iskal odgovor na ta vprašanja, je naletel takoj na strokovne organizacije.

Sicer so strokovne organizacije v izraženi formi sredi štiridesetih letih (1840—1850) obstojale samo v Angliji, a tudi tam niso prišle iz štadija primitivne, preveč raztekačije so organizacije. Takratni socialisti so se obnašali napram strokovnim organizacijam zaničevalno ali z velikim nezaupanjem in so smatrali, da pomenijo popolnoma nepotrebno zapravljajenje dela in denarja. Buržuazni učenjaki so videli v njih podjetje neizobraženih ljudi, ki je obsojeno na neizogiben neuspeh, ker nasprotuje «večnim zakonom» nacionalne ekonomije (narodnega gospodarstva).

Treba je bilo genialnega pogleda Marxovega, da je v teh slabotnih začetkih strokovnega gibanja odkril temeljne stanice živčnega sistema delavskega razreda. Že leta 1847 je Marx pokazal v svoji polemiki s Proudhonom (izg. Prudon), ki je odrekal delavskim združenjem (koalicijam) vsak pomen, da so strokovna društva ravno tako neizogiben produkt velike industrije kakor proletarski razred sam.

«Prvi poizkusi delavcev, da se združijo», pravi Marx, «imajo vedno obliko koalicij (strokovnih organizacij)».

«Velika industrija privede množico drug drugemu nepoznanim ljudi skupaj v en kraj. Konkurenca jih cepi v njihovih interesih; ampak vzdržanje mezd (plače) na gotovi višini, da njim vsem skupen interes napram podjetniku, jih združuje v skupni misli odpora — koalicija. Tako ima koalicija stalno dvojen cilj: odstraniti konkurenco delavcev med seboj, da bi mogli delati splošno konkurenco kapitalistom. Prvi cilj odpora je bil le vzdrževanje mezd, potem se formirajo spočetka izolirane (ločene) koalicije v grupe in napram stalno združenem kapitalu je zanje potrebnejše vzdržanje asociacije, organizacije kot vzdržanje mezd».

Strokovne organizacije bojujejo trdovratno boj proti kapitalistom. Čestokrat odnesejo iz boja zmago, a zmaga njih stane mnogo. Da lahko obdržijo njene sadove, morajo jačati svojo organizacijo. Najbolj bistven rezultat njihovega boja ni neposredni uspeh, temveč vedno trdnješe strnjeno njihovih vrst. V tem boju — pravi državljanski vojni — se združujejo in razvijajo vsi potrebni elementi bodočih šle bolj velikopoteznih bitk. Polagoma se razširi cela podlaga tega boja. Končno se razvije do stopnje, na kateri obsega vse aktivnejše elemente delavskega razreda. Tu se spremeni v boj delavskega razreda proti razrodu kapitalistov, vsak razredni

boj je pa političen boj, to se pravi, boj za oblast.

V «Komunističnem manifestu» najdemo nekoliko drugačno formulacijo iste temeljne misli. Potem ko razišče zgodovinski razvoj proletariata, omenja manifest tudi njegove pokliene organizacije.

Proletariat doživlja različne razvojne stopnje. Njegov boj proti buržuaziji začne z njegovim obstojem. Sprva se bojujejo delavci posamič, potem se združijo delavci tovarne, pozneje cele industrijske veje gotovega ozemlja proti posameznim direktno jih izkoriščajočim buržuazjem. Polagoma ustanavljajo delavci koalicije za skupen boj proti buržuaziji in branijo z združenimi močmi svojo mezdlo. Oni ustvarjajo celo stalna društva, ki naj jih v času aktivnega boja podpirajo.

Na gotovi stopnji svojega razvoja se spremeni ta organizacija iz poklicne ali lokalne organizacije v politično, ki obsega delavski razred celega dotičnega ozemlja.

Po revoluciji v letih 1848-49 je bil Marx prisiljen, da se je za trajno naselil v Angliji. Tam je opazoval novo razvojno fazo angleškega strokovnega gibanja. Čartisti, ki so tvorili politično organizacijo delavskega razreda, so bili obremen z evropskim proletariatom poraženi. Angleški delavci so si vendar od poraza prej opomogli in so šli koncem petdesetih let spet energično na delo organiziranja (strokovnih organizacij, ki so se postavile na čelo novega štrajkovnega boja. Uspehi, ki so jih v tem boju dosegli, so privedli celo do povečanja strokovnih organizacij kot edine, najučinkovitejše forme delavskega gibanja.

Marx se je v tem času marljivo bavil s študijem kapitalističnega reda. Posrečilo se mu je, da je prodril v tajnost kapitalističnega izkoriščanja in osvetlil proces tvoritve nadvrstnosti. Proti buržuaznim ekonomistom je dognal, da je delovna mezdla spremenjena oblika vrednosti delovne sile, ki jo prodaja delavec kapitalistu. S tem, da fabrikant sil delavca, da dela nad čas, ki je potreben za produkcijo (zopetno proizvajajo) vrednosti delovne moči, pridobi pravico razpolaganja z določeno množino nadvrstnosti. Med kapitalisti in delavci se vrši neprestano boj za razmerje med nadvrstnostjo in pa delavcu plačano mezdlo. Ta boj za skrajšanje delovnika in vzdržanje delovne mezdle bojujejo delavci s pomočjo strokovnih organizacij, ki omogočajo delavcem, da postavijo proti kapitalistom svojo kolektivno organizacijo. Toda ta boj ima popolnoma določene meje, ki jih določa mehanizem kapitalističnega reda sam. Dokler ostane delovna moč blago, se sicer njena cena lahko dviga, a le do določene meje. In če vzamemo povprečno višino nekoliko let, v katerih preživi kapitalistična industrija različne faze — miren razvoj, oživljenje, razmah, polom, zastoj —, vidimo, da se delovna mezdla nikoli ne dvigne do nivoja (višine), na katerem bi se mogel delavec iznebiti potrebe, da prodaja svojo delovno silo kot blago.

V začetku šestdesetih let so prišli angleški delavci do prepričanja, da morajo razširiti temelje svoje organizacije ter spopolniti in utrditi zvezo z inozemskimi, v prvi vrsti s francoskimi delavci.

Sad tega stremjenja je bila internacionalna Delavska Asociacija (Prva Internacionalna 1864 - Lani septembra meseca smo imeli šestdesetletnico njene ustanovitve, katere soustanovitelj je bil tudi Marx. Tako je prišel v ožek praktični kontakt (stik) z angleškimi strokovnimi organizacijami, katerih najodličnejši voditelji so bili člani generalnega sveta Prve Internationale. V tem pa so bili tudi člani starih socialističnih in političnih organizacij, učenci Owen-a, čaristi in zadrugarji, ki so podcenjevali pomen strokovnih organizacij.

Marx je navezal na obstoj teh mnenj in je v poletju leta 1865. privedel posebno predavanje, da bi razjasnil in osvetlil pomen strokovnih organizacij v boju za zboljšanje delovnih pogojev in obenem meje njihovih uspehov.

Razložil je temelje svoje teorije vrednosti in nadvrednosti, razjasnjeval zakone, ki jim je podvržena delovna meza v kapitalistični družbi, in je pokazal medsebojno odvisnost cene, delovne meze in profita. Dokazal je, kako neosnovani so ugovori onih članov generalnega sveta, ki so se izjavili proti štrajkovnemu boju in proti strokovnim organizacijam, ki ta boj vodijo, z utemeljitvijo, da je direktna posledica zvišanja delovne meze splošno zvišanje blagovnih cen in torej ves štrajkovni boj iluzorčen (varljiv, brezuspešen).

Obenem pa, ko je jasno dokazal potrebo in nujnost strokovnih organizacij, je Marx nastopil proti onim strokovnikom, ki so moč strokovnih organizacij posebno preceenjivali. Ne smejo nikdar pozabiti, da se bojujejo s posledicami in ne z vzroki teh posledic; da zadržujejo gibanje, ne pa spreminjajo njegove smeri; da uporabljajo paliativna (olajševalna) sredstva, pa ne zdravijo bolezni. Naj se vsled tega ne izgube samo v teh neizogibnih gueriljskih (majhnih, raztresenih) bojih, ki jih neprestano vedno napadi in spremembe položaja na trgu izvirajo. Pojmiti morajo, da sedanji sistem pri vsej tej bedi, ki jo nalaga, obenem ustvarja materialne pogoje in socialne oblike, ki so potrebne za gospodarsko prenovljenje družbe. Mesto konservativnega mota: »Pravično dajno za pravičen delovni dan!« naj bi napisali na svojo zastavo revolucionarno parolo: »Odprava meznega sistema!« Strokovne organizacije so krepki centri (središča) odpora proti zlorabam kapitala, toda one so brezmoči v kolikor se omejujejo na gueriljsko vojsko proti kapitalističnemu redu. Ne da bi se odrekle tej gueriljski vojni, morajo delati za temeljito odpravo te družbe in morajo uporabljati svojo organizirano moč kot vzvod popolnega osvobodjenja delavskega razreda, to se pravi popolne odprave meznega sistema.

Leta 1866. je bil sklican v Ženevo prvi internacionalni delavski kongres. Marx je v imenu generalnega sveta izdelal obširno resolucijo o strokovnih organizacijah. Ker ta resolucija predstavlja najpopolnejšo izpoved Marxovih nazorov o »preteklosti, sedanjosti in bodočnosti strokovnih organizacij«, jo navajam dobesedno:

»Strokovne organizacije.
a) Njihova preteklost. Kapital je koncentrirana družabna oblast, medtem ko delavec razpolaga le s svojo delovno močjo. Pogodba med kapitalom in delom zaradi tega ne more nikoli temeljiti na pravičnih pogojih, pravičnih niti ne v smislu družbe, ki stavlja posest materialnih življenjskih in proizvajalnih sredstev na eno stran in živih proizvajalnih moči na nasprotno stran.

Edina socialna moč na strani delavca je njegova številnost, množica. Moč množice pa krha njena nesloga. Razdrobljenost delavcev nastaja in se vzdržuje z neizogibno medsebojno konkurenco. Strokovne organizacije so nastale sprva iz spontanosti (samo od sebe nastalih) polkousov delavcev, da odstranijo ali vsaj zmanjšajo to konkurenco, da si priborijo delovne pogoje, ki jih dvigne vsaj nad položaj popolnih sužnjev.

Najbližji cilj strokovnih organizacij je bil zaradi tega omejen na dnevne zahteve, na obrambna sredstva proti nezasišanemu napadom kapitala, z eno besedo: na vprašanje meze in delovnega časa. Ta delavnost strokovnih organizacij ni

le upravičena, temveč je potrebna in nujna. Nemogoče jo je pogrešati, dokler obstaja še današnji produkcijski način. Nasprotno, ta delavnost mora postati vsesplošna na ta način, da se ustanove strokovne organizacije v vseh deželah in strnejo.

Na drugi strani so postale strokovne organizacije, ne da bi se tega zavedale, ognjišča organizacije delavskega razreda, kakor so postali to srednjeveški mestni sveti in občine za buržuazijo. Ako so strokovne organizacije neobhodne za dnevno gueriljsko vojno med kapitalom in delom, so one še mnogo važnejše kot organizirana pospeševalna sredstva odprave sistema meznega dela. (Nadaljevanje prihodnjic).

Srečko Kosovel

V novejši slovenski zgodovini so igralo dijaške skupine neprecenljivo ulogo predzavele novih pokretov in to ne le literarnih in umetnostnih, nego sploh kulturnih in socialno-političnih. Je to uloga, ki jo je igrala mlajša inteligencija pri vseh narodnih, pri razvitejših preje, pri nerazvitejših pozneje in ki jo igra in jo igra v razvoju manj in bolj zaostalih narodov danes in v bodoče. Pri Rusih sta bila realizem in »narodničestvo« pokreta te vrste inteligence, ki sta potem dialektično prešla v socializem in boljševizem, kot čijih nosilec je vzrastel ruski proletarijat. Pri Italijanih je to ulogo igral »Risorgimento«, danes jo je prevzela predstraža delavskega razreda. Pri nas jo je igrala »slovenska moderna« s Cankarjem na čelu in šele danes, po vojni, prisostvujemo oni preobrazbi in onemu prehodu, ki se je v socialno-kulturnem življenju pri večjih narodih že izvršil pred vojno.

Silno je težko oceniti zgodovinski pomen in ulogo ene generacije iz neposredne bližine. Vendar zamoremo že danes gledati na novejšo dijaško generacijo slovensko v l. 1919-23 v luči te preobrazbe kot na poslednjo kompaktno dijaško generacijo pri Slovencih, generacijo, ki je poskušala doprinesti nekaj lastnega in originalnega k razvoju slovenske generacije, a v čemur ni in tudi ni mogla več uspeti. Potreba po diferenciaciji je kaj kinalu razbila njeno enotnost in najnaprednejši in najrazvitejši del njen je našel pot v mlado slovensko komunistično gibanje in v njem začel razvijati svoje silo. Drugi del je ostal na razpotju, ne vedoč kam in kako, se ustavljal pri izražanju čustev in najkonfuznejših misli, nesposoben, da si ustvari lastno ideologijo, ki bi s silnim mahom in zanosom potegnila za seboj mladino in postala vodilni faktor kakega večjega pokreta. Slovenska malomeščanska inteligencija je odigrala svojo ulogo socialno in tudi že kulturno kot vodilni faktor. Njeno mesto začenja zavzemati mladi slovenski delavski razred.

Pokojni Srečko Kosovel je bil gotovo eden izmed najnadarnejših in najtipičnejših predstavitev mlade slovenske dijaške generacije iz l. 1919-23. Vezalo naj je v onih letih ozko prijateljstvo, ki se je izražalo v najinim skupnem delovanju v raznih dijaških literarnih in kulturnih krožkih in v skupnem študiranju Cankarja in slovenske in svetovne literaturne sploh. Bil je Srečko mehka lirična natura polna nežnosti in najtanjše rahločutnosti — rojen pesnik predvsem teh čustev, kot Murn — Aleksandrov. Sploh je bil Murn-Aleksandrov njegov vzor in njegove pesmi je najrajši čital, poleg Koljeva, Burnsa in Heineja iz svetovne literature. Dočim smo se ostali razvijali večinoma pod vplivom Cankarjevega revolucionarnega zanosa, se je Srečko naslajal ob liričnih zvokih »Lepe Vide...« Nočem se spuščati v ocenjevanje njegovega literarnega dela, ki ga je v ostalem prekinila njegova prezgodnja smrt. Vendar mislim, da v marsičem dosega višino Murna-Aleksandrova (čigar delo je tudi ostalo nedokončano vsled prezgodnje smrti) — le doba njegova je bila preveč različna, da bi mogel slediti svojemu učitelju tudi v pomenu, ki ga je ta imel v tedanji generaciji.

Razšla sva se polagoma, oddaljujoč se drug drugemu vedno bolj, kot se je razšla sva naša tedanja dijaška generacija en del v komunizem, drugi del ostajajoč dalje na razpotju, iskajoč novih poti de-

loma v »čisti« umetnosti, deloma v navidezni zgolj formalni logiki in varljivi analitiki Webrove filozofije. Toda Srečko je bil vendar premočna osebnost, da bi se mogel za vedno ustaviti na tem razpotju. Čutil je vso praznino, ki jo je mogla nuditi bodočnost v takem brezidelnem položaju in začel iskati dalje. Plod tega njegovega novega razvoja je brezdvomno njegova revija »Mladina«, ki je začela razvijati v poslednjem času precejšen vpliv na slovensko dijaštvo. In brezdvomno lahko smatramo to revijo kot prvi pojav leve orijentacije, v proletarskem in revolucionarnem pravcu, pri mlajši slovenski inteligenci po že končno izvršeni diferenciaciji. Smatramo za potrebno to ob tej priliki in na tem mestu naglasiti.

Vodilna uloga slovenske inteligence je končana. Njena poslednja in največja tvorba — slovenska moderna — pomenja že obenem likvidacijo te njene uloge, katere nadaljevanje najdemo šele v mladem slovenskem komunističnem gibanju. To je dialektična pot slikih kulturnih pokretov povsod. Oni del mlade dijaške generacije iz l. 1919-23, ki se je razvil do komunizma in imel svojega idejnega voditelja v — tudi prerano umrlem — Jožetu Pertotu, je prekinil vse vezi z razredom iz katerega je izšel (oziroma v katerega bi se šele imel razviti) ter se organično strnil s slovenskim proletariatom. Ne predstavlja torej zase nikake »nove orijentacije mlajše inteligence«, nego — skupno s predstražo delavstva — slovensko revolucionarno proletarsko gibanje, čigar sestavni del tvori.

Ako torej govorimo o poslednjem razvoju Srečka Kosovela in o »Mladini« kot preem pojavu nove orijentacije mlajše slovenske inteligence, mislimo to v skladu z ulogo ki jo ta kot del malomeščanstva more danes igrati t. j. približanje revolucionarni borbi delavskega razreda podpiranje te borbe, ki ima v Komunistični stranki svoj vodilni center. Todbne pokrete leve orijentirane inteligence imamo danes pri različnih narodih; n. pr. pri Francozih »Clarté« z Barbusseom na čelu, pri Nemcih smo imeli 1923 (močan pokret leve tzv. »Deutschfreiheitliche« in danes izhaja več takih revij »Weltbühne«, »Tagebuch« i. dr.); pri Italijanih smo imeli »La Rivoluzione liberale« s pred kratkim umrlim Pietrom Gobettijem na čelu, pri Hrvatih »Plamen« in »Književno Republiko« s Cesarcem in Krležo na čelu.

»Mladina« gotovo ni dosegla tako izrazitega značaja kot omenjene revije in pokreti. Vsekakor pa znači velik korak naprej. Smrt Srečka Kosovela pomenja veliko izgubo za ta novi pokret. Sedaj leži na njegovih preostalih prijateljih, ki so se zbirali okrog »Mladine«, naloga, da ta pokret dalje razvijajo in izpopolnjujejo. Slovenski proletarijat jih bo gotovo v tem podpiral.

Vl. M. Martič.

PREDLOG ZA IZMENJAVO PREVRATNIŠKIH IMEN.

Razni listi poročajo, da so si nekateri fašistovski krog staveli nalogo, spreminiti taka imena, ki so bila dana v povojnem času, otrokom obojega spola, čiji starši so hoteli s podobnimi imeni izražati »nasprotno aspiracijo«. Ti krogi so predložili ministru pravde in notranjega ministru predlog za izdelavo dekreta, ki naj sledi principu že uveljavljenem v postavi za imenovanje imen izražena v tujih jezikih in da se naloga političnim oblastem, da izvršijo odredbe glede spremembe enakih imen.

Sabotaža »Dela«

Iz vseh krajev nam naši čitatelji poročajo, da lista tudi v tistih redkih slučajih ne dobivajo, ko ni zapljenjen. Posebno in na splošno se to dogaja v videmski provinciji. Soderage naprosamo naj nam navpijo, če prejemale ali ne list, oziroma naj nam naznačijo kraj v »kontumaciji«. Protestirali ne bomo, ker bi prav nič ne zalogo. Kvečjemu bomo prištedili stroške pošiljanja.

Širite »DELO«

Širite »DELO«

Domače vesti Slovenska narodna gospoda in narodne kulturne pravice

»Za narodne kulturne pravice« — to je bojni klic naše narodne gospode že pedeset let. In drugega klica ona ne pozna. Enak bojni klic gre po vseh evropskih državah, od gospode, ki je v manjšini napram oni druge narodnosti. Pri tem je izuzeta samo Sovjetska Rusija, kajti tam nimajo nikakega interesa, da bi tlačili narodne manjšine in tisti, ki so jih tudi tu preganjali v časih carske vlade, so že davno ušli in se razpršili po širnem svetu.

Zatiranje, proti kateremu vpijejo naši narodni gospode je vpeljano več ali manj po vseh »civiliziranih« državah, v Jugoslaviji se pritožujejo Nemci, Madžari, Makedonci da so zatirani, ravnotako v Češkoslovaški republiki Slovaki, Nemci itd. Na Poljskem je sestavljena polovica celokupnega prebivalstva iz narodnih manjšin, ki so tudi preganjane. Rumunija zatira Madžare, Nemce, Bulgare in še največ Ukrajinca v Besarabiji. In še bi lahko naštel.

Zalostni so sicer ti pojavi, ali povsem naravnih, kjer vlada buržuazija ki se danes nahaja v svoji zadnji razvojni fazi: imperialistični. Tu je izvor preganjanja narodnih manjšin in naša narodna gospoda, ki spada med buržuazijo, nosi kot taka odgovornost za taka zatiranja.

Proletariatu še na um ne pade, da bi zatiral svoje brate druge narodnosti. To svojstvo je pridržano buržuaziji, ki jamra kadar je narodnostno zatirano od močnejšega dela njene sestre. Koj ko pride pa do svoje »nacionalne« države se že kobaca na okno, ki gleda na sosedni vrt in skuša se njega polastiti. To grabežljivost opravičuje s dejstvom, da je to neobhodno potrebno dobrobiti »domovine«, dejansko pa le njenemu žepu. Proletarijat nima od imperializma nikake koristi, razen tiste, da prenaša njega posledice.

Urh Jugov.

Glasovi z dežele

Kontovelej

Z velikim veseljem te sprejemamo, drago nam »Delo«, čeprav prideš zelo poredko v našo vas. Posebno v tem kritičnem času, za proletarsko razredno zavzedno gibanje. Oh! kako rešitelj je tisti izrek: da je rešitev proletariata, delo proletariata samega. Ali so redki, ki se tega zavedajo, se ne zanimajo in se ne zavedajo proletarske požrtvovalnosti. Sliši se mnogo besed, ali zelo malo je dejanj. Vam, delavci in kmetje, ter posebno tebi mladina, ki od ranega jutra do poznega večera proizvajajš blagostanje človeštva in kar je gola resnica tega ne uživata. Ker v sedanjem družabnem redu ni govora o pravični razdelitvi proizvajalnega dobička.

Zatorej vas pozivljamo! Na delo, ker edino v požrtvovalnosti in v skupnem delovanju je naša rešitev. Ne posamezno, ampak skupno se moramo podati v razredno proletarske vrste. Saj sami uvidevate da brez boja in požrtvovalnosti ne bo naše rešitve. Sele potem bodo izginila nezaupanja, ki obdajajo delavske kmečke množice. Se-le takrat bomo želi uspeha na proletarskem polju, drugače lahko doživimo še večja razočaranja.

Iz Maikovelej

Iz naše vasice ni bilo nikdar nobenega dopisa v proletarskem listu. Marsikdo si bo mislil, da živimo tukaj v času starega veka. Je pa vse drugače. Naša vasica je ena tistih, ki je potrpela po vojni več gorja, kot vsaka druga v bližini Trsta.

Ljudje v naši vasi se delijo v več vrst. V prvo spadajo proletarci, ker zahtevamo pravice in prostost. V drugo spadajo oni, ki mislijo in se obnašajo proletarsko, ampak nimajo proletarske zavesti. Tretje vrste so oni, ki mislijo, da se bodo po smrti po nebesih v avtomobilu vozili in razpečevali avstro-ogrsko ponarejene banke. Četrte so oni, ki so uporabili vse barve in jih danes pomešali v črno. To so, taki, ki so vse ideje skupaj spravili. Pod Avstrijo so na vse grlo kričali in šli,

Rekli smo, da je zatiranje narodnih manjšin svojstvo buržuazije. In to je tudi svojstvo — in kar je povsem naravno — tudi naše narodne t. j. slovenske buržuazije.

Nič buržuaznega tarnanja tedaj zaradi nacionalnega zatiranja. Narodnostno zatiranje je le del mestnih krivic, ki jih bog kapital dnevno zagrešuje nad delavskimi in kmetjskimi masami. In koga tudi najbolj zadene to zatiranje če ne delavsko-kmetjske mase?

Kdor pa hoče govoriti proti zatiranju mora nastopiti tudi proti sistemu, ki je tega kriv in ki živi od takih krivic. Ta sistem je sistem buržuazije. Proti temu sistemu se buržuazija ne more boriti ker bi se sicer borila proti sami sebi. Slovenska in hrvaška narodna gospoda v Jul. Krajini, v koje rokah je danes osredotočeno vodstvo tukajšnjega narodnega gibanja ne bo nikoli resno nastopila proti nobeni krivici buržuaznega sistema ravno zato, ker je sestavljena iz raznih buržujev ali maloburžujev. Njeni interesi so povsem drugačni nego interesi delavca in kmeta. Kot buržuji bodo branili vedno le svoje koristi na škodo delavsko-kmetjskih mas. Tako tudi v narodnostnem vprašanju. Danes tarnajo zaradi krivice, ki bi jo jutri sami goreče in brez obzira delali na škodo proletariata druge narodnosti.

Tudi kadar pošiljajo telegrame polne ogorčenja zoper jugoslovenske nacionaliste, ako le-ti nabijejo v »domovini« drugega, n. pr. Nemca, je to le taktična poteza, po domače hinavščina.

Edino delavsko-kmetjske mase imajo vse interese, da se borijo proti vsem krivicam buržuazne družbe.

Kdor se misli boriti proti eni buržuazni krivici, se mora boriti proti vsem krivicam, ki jih ona zagrešuje nad človeštvom, drugače ne doseže svojega cilja. Pa toliko naj bo uvidenev, da ne išče leka zoper buržuazne grehe v sredi buržujev, in to še posebno če je sin delavca, če je otrok kmeta!

Urh Jugov.

da čemo i u buduće te podpirati, usprkos svemu.

Ovom prigodom opozorujem ne samo Vižinarce nego i cijelu okolico, da barem svako toliko vremena po mogućnosti skupimo, makar i malenu svoticu za fond našeg jedinog branitelja u Juljskoj Krajini »Dela«. Kako se po cijelom kapitalističkom svijetu dnevno množi obilica svega... tako isto i kod nas i to u prvoy vrsti, ve se pita: što čebiti? Biti će, dabome sve više i više svega puno... dok ne dođe svjetski proletarijat do vlasti.

Pošto su naši inteligentniji drugovi morali ići u tuđinu, željeli bismo, da na pokvare nam uredništvo oprost. Drugi put više i možda bolje.

Nek živi svjetski proletarijat!
Živjelo naše »Delo«. **Izbsamouk.**

Iz Jeļsanske okolice.

Hoću da s par reči spišem položaj u našoj okolici. Od dobroga nemam što, a od zla mnogo ne koriste. Jedan važan dogodjaj jest kod nas da smo dobili novog poteštata, a naša su gospoda odbornici morali pobrati šila i kopita — i otići zajedno s bivšim načelnikom u penziju. Mislim, da će našim općinarima ostati u spomeni taj zadnji načelnik i odbornici jer je za njihovo vreme općina siromašila za nekih 80 hiljada lira. Kad bi išlo onako, kao što treba, morali bi oni ljudi da odgovaraju za ovaj dug, a ne da samo onako neopazeno prođe sva stvar. A novi poteštata neka ne sluša razne doktore Miloslavice, već neka nastupi bezobzirno prefa krivicama a svi neka odgovaraju za počinjene štete i pogreške.

Mogao bi još mnogo napisati, no više drugi put. **Komunista.**

Prijatelji »Dela«

naj se pridno lotijo pisanja v list. Sotrudniki naj se po možnosti lotijo problemov, ki so v našem listu malo obdelovani. Iz lista jim bo razvidno, kje kaj manjka in naj se vsak »specializira« v svoji stroki. Urednik ni vsegaveden in ne more imeti povsod oči. List je glasilo delavcev in kmetov. Njegova vsebina mora biti tedaj pisana od njih. Večje in pike naj ne delajo preveč skrbi. Sicer se pa s pisanjem vadimo. V dopisih naj se obravnava vse dogodke, ki se vrše v tovarni, na polju, itd. iz stališča proletariata. Za prazne kvante pa v listu ne bo prostora.

Tisti sodrugi pa, ki so obljubili sodelovanje pri listu naj redno in ob pravem času izpolnjujejo to svojo dolžnost.

Urednik.

Tiskovni sklad

Na opetovane pozive za marljiveše nabiranje prostovoljnih doneskov za tiskovni fond lista se sodrugi malo ali prav nič ne zmenijo. Kot komunisti smo navajeni govoriti odkrito in brez ovinkov. In če jim danes očitamo to malodušnost je to povsem upravičeno. Ni dovolj če damo vsako leto par lir in še to na pritisk zavednejših sodrugov? Pisali smo, da stane list težke solde. Vse je podražilo, tako so tudi stroški v tiskarni večji kot so bili pred letom dni. In če vzamemo poleg tega še v obzir neštevilne zaplembe si sodrugi lahko napravijo sliko finančnega položaja lista. Zato pa jim bodi tu že enkrat povedano, da se ne smemo omejiti na zbirke ob gotovih prilikah. Pa če se res zavedajo, da se pravi bitji komunist, biti tudi pripravljen na vsako žrtvo, na vsako odpoved za uresnitvenje proletarskih aspiracij, jim bo ta poziv zadnji. List zahteva od sodrugov vsakdanje žrtve. Zategadelo je potrebno, da se daruje in nabira vedno in povsod med delavci in kmeti za njegovo tiskovni fond.

Oni sodrugi, ki pa zvesto nabirajo in žrtvujejo za list, naj svoje delo nadaljujejo. Skrbimo tedaj, da nam ostane še tisto malo, ker nam je dovoljeno in se strnjeno spravimo, ne samo danes, ampak sleherni trenutek na delo za »Delo«.

Sežana : L. 43.—
Pliskovica : dva somišljenika » 5.—
Solkan : J. K. » 2.—
Skupaj L. 50.—
Vseh prispevkov v mesecu juniju L. 581.50

Odgovorni urednik : **Vekoslav Mokole.**
Stab. Tip. Silvio Spazzal - Trieste.

N. Krupskaja :

„Iz mojega življenja“

(Nadaljevanje)

Prvi pouk sem prejela doma, kjer me je učila mati. Kmalu sem se naučila čitati. Knjige so bile moje prijateljice. Požirala sem jih in odpirale so mi nove sveteve.

Rada bi bila kmalu vstopila v gimnazijo. Sprejel me je, ko sem imela 10 let. Toda nisem se počutila dobro tam. Razred je bil prenapoljen; 50 otrok je bilo v njem. Bila sem zelo boječa in sem se izgubila v množici; nihče me ni upošteval. Učitelji so učili, izpraševali in popravljali naloge. Vprašati se ni smelo ničesar. Naša razredna učiteljica je bila zelo prepirljiva in malenkostna. Dvorila je bogatim otrokom, ki so se pripeljali v šolo v lastnem vozu in je zmerjala one, ki so bili slabo oblačeni. Predvsem sem pogrešala med učenkami prijateljstva. Bilo je zelo dolgočasno in enolično. Učila sem se zelo marljivo in sem bila nadarjena od drugih, toda odgovarjala sem slabše, zakaj večinoma sem mislila na čisto slabo, zakaj večinoma me naprednjem v druge reči. Ko je oče videl, da naprednjem v ti gimnaziji slabo, me je poslal na privatno gimnazijo. Tam je bilo vse drugače. Nihče ni vpil nad nami, otroci so imeli svojo prostost, bili so med seboj prijatelji in tudi jaz sem se sklenila prijateljstva. Učenje je bilo tu zelo zanimivo. Še danes se spominjam na to šolo s prijetnim čuvstvom. Dala mi je mnogo znanja, naučila me je delati in me je vzgojila za človeka, ki je čutil za človeštvo.

Ko je umrl oče, s katerim sem mogla govoriti o vsem, sem imela šele 14 let. Ostala sem

sama z materjo. Bila je zelo dobra in živahna, a ravnila je z menoj kakor z otrokom. Neprestano sem se morala boriti za svojo samostojnost. Sele pozneje, ko se je najino razmerje ublažilo, sva se začeli razumevati. Zelo me je ljubila in je preživela vse življenje pri meni. Ugažalo ji je, da sem postala revolucionarka in mi je pomagala. Poznali so jo vsi člani stranke, ki so pri nas občevali in so jo imeli radi. Lačnega ni pustila iz hiše in se je brigala za usodo vsakega posameznega.

Po očetovi smrti sva morali misliti na zaščito. Pričela sem počevati privatno in z materjo sva izvrševali tudi razna pismena dela. Najeli sva si tudi večje stanovanje in sva oddajali sobi. Pri tem sem imela priliko spoznavati razne ljudi: dijakke, vsakrvtne ubožnejše intelektualce, telefoniste, šivilje, bolnišične strážnice i. t. d. Ker sem bila v šoli prva, so mi nakazali inštrukcije potem gimnazije. Poučevanje ni bilo ravno lepo. Bogatejši starši so ravnali z učitelji prezvedno in so se vmešavali v pouk. Zekla sem, da bi postala po končani gimnaziji ljudskošolska učiteljica, pa nisem mogla dobiti mesta.

Medtem sem čitala prav pridno dela Lava Tolstojega. Ostro je kritiziral razkošje in brezdelje bogatašev, obsojal je državni red in je dokazoval, da je namen vseh državnih uredb prijetno in sito življenje vsehplestovnikov in drugih bogatašev. Slikal je, kako se uničujejo delavci s pretežkim delom, kako se kmetje tlačijo in trpe. Spominla sem se pri tem na vse, kar sem sama videla in sem prišla do prepričanja, da ima L. Tolstoj prav. S tem je postal tudi moj revolucionarjev zame drugačen. Bolje sem pojmovala, čemu se borijo. Toda kaj sto-

riti? Z nasiljem, z umorom posameznih najskodljivejših uradnikov in carja bi se ne mogalo nikomur. L. Tolstoj je smatral za edini izhod del in osebno spopolnjevanje. Začela sem opravljati sama vsa domača dela, poleti sem izvrševala najtežja kmečka opravila. Opuštila sem vsako, najmanjše razkošje in sem postala napram ljudem pozornojša in potrpežljivejša. Kmalu pa sem spoznala, da se z vsem tem ne predruga ničesar, da bodo krivice ostajale, pa naj se še toliko mučim z delom. Seveda sem se približevala kmečkemu življenju, naučila sem se govoriti preprosto s kmetom in delavcem, toda kaj pomaga vse? Oprjela sem se misli, da bi vstopila v kako višjo šolo, kjer bi izvedela, s čim se probraži življenje tako, da se prepreči izkoriščanje.

Tisti čas ženske niso bile sprejete na vseučilišče niti na druge visoke šole. Medicinski in sploh vsi višji tečajji so bili ženam zaprti vsled caričine odredbe, ki je menila, naj se žene doma in naj strežijo možu in otrokom. Izobraževala sem se torej nadalje sama, kolikor sem se mogla.

Končno so se odprli v Petrogradu višji tečajji za ženske kamor sem se takoj vpisala. Za dva meseca pa sem bila že popolnoma razočarana. Videla sem, da v teh tečajjih ni tega, česar iščem, da se učijo sicer učne reči, toda sama take, ki se ne morejo rabiti v praktičnem življenju.

Takrat so bili drugačni časi kakor danes. Ni bilo dobrih knjig o socialnih vprašanjih, ni bilo sestankov in zborovanj, delavci še niso bili organizirani. Delavske stranke še ni bilo. Dvajset let sem že imela, pa nisem še prav nič čula

o Marksju, ničesar nisem vedela o delavskem gibanju ali o komunizmu.

Nekega dne me je pripeljal slučaj v nek dijaški krožek (tedaj se je začelo revolucionarno dijaško gibanje v Rusiji) in tam se mi je zdelo, kakor bi mi padle lusinke raz oči. Zapustila sem javne tečaje in sem se začela učiti v tajnih krožkih. Začela sem čitati Marksa in druge potrebne knjige in tedaj sem doumela, da more izboljšati življenje le delavsko gibanje, katerega je treba posvetiti vse moči, če hočem koristiti. In takrat sem našla mir.

Obiskovala sem krožke tri leta, mnogo sem se tam naučila in sem začela popolnoma drugače pojmovati življenje. Toda nisem imela namena le zbirati znanje, ampak rada bi bila tudi koristila. Dijaki so imeli tedaj le malo stikov z delavci; bili so preganjani na vse načine, če so se z njim družili. Vlada je hotela ločiti dijake od delavcev z neprestanim zidom. Če je hotel govoriti dijak z delavcem, se je moral preobličiti (dijaki so morali nositi uniformo) in si skrivati tja, da ga niso spoznali. Vse zveze, ki so jih imeli dijaki s komurkoli, so bile znane policiji. Takrat sem sklenila vstopiti kot učiteljica v nedeljsko šolo v vasi Smolenskoye, ki se nahajala za Neviniim vratmi (sedaj se imenuje ta del mesta Volodarskijev kraj v spomin na umorjenega sodruga Volodarskega).

Velika šola je bila to s približno 600 osebami; Obiskovali so jo tvojniški delavci v Palu, Semjanikovci in iz mnogih drugih obratov. Skrajni slednji dan sem se peljala tja.

Poučevanje delavcev me je zelo veselilo. Poznala sem dobro delavsko življenje in njihove delavne razmere. To poznanje mi pride še danes prav. Spominjam se, kaj so mi pri-

povedovali delavci. Bili so tedaj težki časi. Delavec, ki je imel pogum povedati mojstru, da se morajo z večjim delom zvišati tudi plače, je bil takoj itarjan v rojstni kraj. Tvojniški oskrbniki ali mojstri so takoj dejansko napadli delavce. Pijančevanje in nevednost med delavci je bila strašna.

Pet let sem poučevala na ti šoli, dokler me niso vrli v ječo. Medtem se je začela pri nas počasi tvoriti organizacija. Imenovala se je po vzgladu nemške delavske stranke socialdemokratska stranka. L. 1894. je prišel v Petrograd Vladimir Iljič (Lenin) in od tega časa je slo vse bolje. Organizacija se je kmalu ojačila. Jaz sem delala v istem okraju kakor Vladimir Iljič in kmalu sva bila dobra prijateljca.

Naša organizacija je začela z obširno propagando letakov in spisov. Začeli smo izdajati ilegalne brošure in smo naredili načrt za izdajanje lahko razumljivega ilegalnega časopisa. Ko je bil isti že skoraj gotov je bil aretiran Vladimir Iljič in več drugih sodrugov. To je bil težak udarec za organizacijo, toda na novo smo zbrali svoje moči in smo začeli izdajati letake. V avgustu 1896 smo pomagali izpeljati stavko predniškiške delavstva in smo skrbeli, da je potekla kolikor možno organizirano. Po stavki so se začele aretacije in tudi mene so zaprli. V prognastvu sem se poročila z Vladimirom Iljičem.

Od tega časa je sledilo moje življenje njegovev. Pomagala sem pri njegovem delu, kolikor sem mogla. Toda govoriti o tem, bi se reklo pripovedovati o življenju in delu njegovem. Ona leta, ko sva živela v emigraciji izven Rusije, je obstajalo moje delo v glavnem v tem,

delavce, ki so se drževala stike z Rusijo. V letih 1905—1907 sem bila tajnica osrednjega odbora naše stranke in od l. 1917 delam na polju ljudske prosvete. Zelo ljubim to delo in se mi zdi zelo važno. Če hočemo izpeljati oktobersko revolucijo do konca, si morajo pridobiti delavci znanja in tudi kmetje se